

Пріоритети розвитку регіонів як інструмент стратегічного управління регіональною економікою

Визначено головні проблеми, що виникають при розробці стратегій регіонального розвитку у формулюванні пріоритетів розвитку. Обґрунтована необхідність певної уніфікації формулювання пріоритетів регіонального розвитку. Сформульовані пропозиції щодо визначення пріоритетів регіонального розвитку.

Ключові слова: стратегія регіонального розвитку, пріоритет регіонального розвитку.

Постановка проблеми. Сучасне зовнішнє оформлення регіонального буття складається з необхідності розширення прав регіонів та громад у соціально-економічній сфері та їх відповідного матеріально-фінансового забезпечення, що передбачає конструювання нового формату відносин по лінії «центр – регіон – громада» як у короткостроковому, так і у довгостроковому аспекті. У зв'язку з цим набуває актуальності необхідність зміни інституційних форм регіонального розвитку, які втілені у регіональних стратегіях. Такі зміни мають проходити на основі всебічного врахування інтересів регіонів та окремих громад у цих документах, які визначають напрямки і пріоритети розвитку соціально-економічної сфери регіону. Особливої уваги потребує питання визначення пріоритетів подальшого розвитку, від правильності формулювання яких залежить успішність тих чи інших регіональних проєктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями стратегічного планування розвитку регіонів і зокрема, формулювання пріоритетів, займаються окремі дослідники як в Україні, так і за кордоном. Д. А. Ісаченко [1] вважає, що з метою подальшого збалансування соціально-економічного розвитку регіонів України необхідно, щоб стратегії розвитку регіонів відповідали не тільки основним напрямам розвитку держави, але й світовим принципам сталого розвитку. Стратегії обмежені розглядом та реалізацією двох сценаріїв розвитку: сценарним та інноваційним. Інноваційні сценарії орієнтовані на активніше упровадження науково-технічних досягнень та розвиток інноваційної інфраструктури. Автор даної статті разом із колегами також висловлюють доцільність застосування інноваційних підходів до розробки пріоритетів стратегій регіонального розвитку і формування таких стратегій [2].

© О. В. Шевченко, 2014.

Подібні методологічні проблеми щодо формування стратегій спостерігаємо і в інших країнах. Зокрема, слід відмітити роботи А. Швецова [3, с. 31-32]. Він зазначає, що серйозним недоліком сучасної практики стратегічного планування на регіональному рівні є домінування галузевого підходу і недооцінка просторової структури економіки і соціальної сфери. При розробці регіональних стратегій територіальні проблеми, пов'язані з розвитком міст і муніципальних районів, відходять на другий план. Немає рівноправного, систематичного і гармонійного взаємного впливу регіонального та місцевих рівнів у постановці завдань та виборі способів їх рішення.

На необхідності формалізації стратегій наполягають і М. Сумпор та І. Докіч – на їхню думку, оцінити, наскільки успішно була реалізована стратегія, можна за допомогою показників ефективності [4]. Б. С. Жихаревич [5] вказує на те, що для того, щоб говорити про ефективність регіонального стратегічного планування, слід визначитися з методикою оцінки затрат на стратегічне планування і з методикою оцінки результатів. Крім того, існує не менш складна проблема оцінки різномірних результатів процесу розробки і реалізації стратегії. А. С. Маршалова та А. С. Новосьолов [6, с. 57-58] говорять про те, що розробка стратегії розвитку регіону є тією загальною платформою, рух якої покликаний забезпечити взаємовигідний розвиток бізнесу й території в інтересах населення регіону. Автори вказують на важливість стратегічного управління розвитку регіонів, завдяки чому на основі реалізації нової моделі регіонального управління стане можливим ухвалювати рішення, які реально виконати з погляду наявності відповідних фінансових можливостей регіону, не застосовуючи адміністративного впливу, а створюючи для бізнесу умови, які забезпечують економічну доцільність і вигідність участі у вирішенні регіональних проблем.

Мета статті. Незважаючи на наявність низки досліджень щодо формування і виконання регіональних стратегій, залишаються невирішеними питання розробки методологічних основ для формування стратегій регіонального розвитку, їх пріоритетів та ефективної імплементації стратегій. Метою даної статті є розробка теоретико-методологічних засад щодо формулювання регіональних пріоритетів розвитку. Досягнення мети базується на розв'язанні наступних завдань: визначити головні проблеми, що виникають при розробці стратегій регіонального розвитку у формулюванні пріоритетів розвитку; обґрунтувати необхідність певної уніфікації формулювання пріоритетів регіонального розвитку; сформулювати пропозиції щодо визначення пріоритетів регіонального розвитку.

Виклад основного матеріалу. Дослідження було проведене на основі аналізу стратегій п'яти регіонів – АР Крим, Луганської, Сумської, Волинської та Кіровоградської областей [7].

Важливою частиною регіональних стратегій є пріоритети розвитку, які визначають напрямки розвитку соціально-економічної сфери регіону на середньостроковому перспективу. Стратегічні пріоритети розвитку регіонів України сформульовані у Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2015 р. [8] (ДСРР-2015). Далі вже на їх базі визначалися пріоритети у самих регіональних стратегіях. У листопаді 2013 р. було в цілому ухвалено Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 р. [9] (ДСРР-2020). Нова стратегія актуалізує необхідність модернізації регіональних стратегій за рахунок застосування нових підходів до формулювання стратегічних пріоритетів регіонального розвитку.

Оновлення пріоритетів регіонального розвитку потребує чіткого усвідомлення поняття «пріоритет» і розробки підходів до визначення цих самих пріоритетів у кожній стратегії регіонального розвитку. Згідно наукових підходів, «пріоритет» – це поняття, яке вказує на важливість, першість. Тобто пріоритет визначає, яке завдання є нагальним, без виконання якого неможливо досягти певної мети розвитку.

Ознайомлення із текстом стратегій соціально-економічного розвитку регіонів – Луганської [10], Сумської [11], Волинської [12], Кіровоградської [13] областей, АР Крим [14] – дозволяє виявити низку проблем у формулюванні стратегічних пріоритетів, що перешкоджають реалізації цілей розвитку регіону. Проаналізуємо пріоритети, що були визначені для регіонів у ДСРР-2015, у стратегіях вказаних регіонів, прийнятих у 2004-2008 рр.) («первинні стратегії») і у стратегіях тих самих регіонів, прийнятих після доопрацювання («оновлені стратегії»).

У регіональних стратегіях відсутня логічна схема означення регіонального пріоритету та його словесного формулювання. Відсутність процедури, за якою визначається пріоритет, призводить до того, що пріоритет не є значимим для території, не створює довгострокові стимули розвитку регіонів. Зокрема, таке формулювання пріоритету, як «сільське господарство і агропромисловий комплекс» (у первинних стратегіях) не давало відповіді на питання, яким чином і з якою метою розвивати АПК, натомість перетворення цього пріоритету на «створення кластерів в АПК за рахунок розвитку високотехнологічного агропромислового виробництва» (в оновленій стратегії Сумської області) одразу акцентує увагу на механізмі, за яким буде розвиватися агропромисловий комплекс. Пріоритет «розвиток соціальної сфери, зокрема освіти, охорони здоров'я...» не формулював стратегічні перспективи щодо розвитку людського потенціалу. Натомість пріоритет «сприяння формуванню сприятливого для життя середовища» (у стратегії АР Крим) чітко визначає шлях спрямування розвитку соціальної сфери.

Формулюванню пріоритетів передують визначення проблем даного регіону у сфері соціально-економічного розвитку. Пріоритет, визначений

у регіональній стратегії, має віддзеркалювати основні проблеми регіонального розвитку. Визначення проблем ґрунтується на вивченні показників соціально-економічного розвитку регіонів та становищі даного регіону відносно інших.

Кожен регіон має власні особливості розвитку, проблеми і ресурсні спроможності для їх виконання. Відповідно мають різнитися і пріоритети розвитку. Зокрема, для праценадлишкових регіонів західної України нагальним є створення економічно ефективних робочих місць для повернення працівників з-за кордону. Для промислових регіонів східної України актуальними є завдання реструктуризації підприємств, оновлення виробничої бази, модернізації переробних галузей. Також вагомим для цих регіонів є забезпечення населення якісною питною водою. Тобто, при виборі пріоритетів розвитку кожному регіону слід враховувати реальну продуктивну спроможність місцевої економіки, галузеву структуру господарства, специфіку виробничого та ресурсного потенціалу, кон'юнктуру внутрішнього та зовнішнього ринку, виробничу спеціалізацію та кооперування виробництва, торгівельні зв'язки з іншими регіонами та країнами, інвестиційний клімат.

З іншого боку, пріоритет будується на поєднанні двох характеристик явища: його проблемність та його значимість. Пріоритет повинен бути сформульований так, щоб його виконання спрямовувалося на досягнення цілей довгострокового розвитку, надавало стимулу для подальшого розвитку певної сфери діяльності. Наприклад, світова продовольча криза створює можливість для розширення виробництва продовольчих товарів і ринку їх збуту; питання досягнення енергоефективності виробництва актуалізують необхідність розробки і експлуатації альтернативних джерел енергії і т. п. Такі пріоритети спрямовані на досягнення довгострокових цілей і водночас їх виконання спрямовується на забезпечення певних поточних проблем.

Інша проблем – незгодженість пріоритетів регіонального розвитку із пріоритетами, визначеними у ДСРР. Важливість такого узгодження обумовлена необхідністю формування єдиного поля дії центральних та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування. Питання необхідності «повторення чи відтворення» регіональними пріоритетами пріоритетів, визначених у ДСРР, можна розглянути на прикладі виходу із фінансової кризи 2008-2009 рр. Місцеві органи, які проводили активну антикризову політику (пошук інвесторів, залучення кредитів, реструктуризація промисловості), мали кращі результати розвитку у підпорядкованих ним регіонах порівняно з тими регіонами, органи влади яких займали пасивну або ж навіть утриманську позицію

відносно центрального уряду. Ті регіони, які вживали конкретних кроків щодо виходу з кризи, змогли швидше відновити темпи розвитку. Тому ініціативність регіонів у пошуку шляхів розвитку, а власне – й у визначенні пріоритетів, має бути підтримана урядом. Отже, регіональний пріоритет має саме «відтворювати згідно наявних умов», а не «повністю повторювати» пріоритет, визначений для даного регіону урядом.

Наступна проблема регіональних пріоритетів розвитку – це їх недостатній зв'язок із пріоритетами розвитку сусідніх регіонів, що є особливо важливим у контексті активізації міжрегіонального та транскордонного співробітництва. Економіка кожного регіону має тісні взаємозв'язки з економіками інших регіонів, і в першу чергу – сусідніх. Відповідно, пріоритети розвитку регіонів певною мірою мають бути взаємопов'язаними. У первинних регіональних стратегіях неможливо було оцінити ступінь зв'язку пріоритетів певних регіонів із пріоритетами сусідніх регіонів, оскільки питання міжрегіонального та транскордонного співробітництва або були відсутні у первинних стратегіях, або прописувались дуже стисло і без суттєвого змістового наповнення, загальними фразами. Така ситуація призводила до сприйняття ролі міжрегіонального та транскордонного співробітництва за залишковим принципом, що збільшувало ризики формування замкненої регіональної економіки, зосередження регіонів винятково на власних проблемах розвитку. Не відображалися й питання, що мали спільне значення для даного регіону та сусідніх з ним регіонів.

У ДСРР-2015 та ДСРР-2020 наголошується на необхідності розвивати міжрегіональне та транскордонне співробітництво. Так само ці питання висвітлені в оновлених стратегіях. Наприклад, в оновленій стратегії Сумської області детально розглядаються питання транскордонного співробітництва, які є найбільш актуальними саме для прикордонної області, а в оновлених стратегіях Луганської, Волинської, Кіровоградської областей та АР Крим – питання необхідності розвивати як транскордонне, так і внутрішнє міжрегіональне співробітництво. Тому вважаємо, що у регіональних стратегіях також доцільно визначати сумісні для декількох регіонів пріоритети, що виходять зі спільних інтересів регіонів: розбудова транспортно-логістичних мереж, транспортних коридорів, вирішення спільних екологічних проблем.

Внаслідок цього необхідною є оцінка пріоритетів на предмет їх співставності з пріоритетами розвитку сусідніх регіонів та їх інтегрованості до загальної системи пріоритетів, що відображені в чинній ДСРР, і далі – коригування пріоритетів відповідно до цих співставлень.

Визначаючи пріоритети регіонального розвитку, доцільно спочатку сформулювати проблеми регіонального розвитку та присвоїти їм ранг чи місце по значимості. Надалі доцільно встановити статусність та порядковість пріоритету. На цьому етапі доцільно визначати, чи є пріоритет першочерговим, чи таким, що його виконання можна відкласти на певний термін.

Реалізація пріоритету конкретизується у комплексі заходів щодо їх виконання – переліку довгострокових і поточних завдань. У контексті оновлення регіональних стратегій доцільним є визначення пріоритету дій по реалізації стратегій, тобто порядок виконання завдань у часі. Часові обмеження обумовлені обмеженнями іншого характеру:

- *ресурсними* – спроможність віднайти ресурс (матеріальний, фінансовий) на реалізацію пріоритету. Формулювання пріоритетів в галузі регіонального галузевого та просторового розвитку передбачає усвідомлення та відбір завдань, на вирішення яких у довгостроковому аспекті будуть спрямовані ресурси, і завдань, виконання яких можна перенести на майбутнє. Необхідною є мережа інституцій, які сприятимуть регіональному розвитку та ефективному використанню наданих ресурсів;
- *кадровими* – здатність залучити до визначення пріоритету усіх осіб, зацікавлених у розвитку регіону, тобто суб'єктів реалізації регіональної політики. Перспективним у цьому напрямку є створення дослідницької мережі професіоналів-регіоналістів. Також має бути посилена відповідальність місцевої влади за регіональний розвиток;
- *організаційними* – здатність організувати процес розробки стратегії і у рамках цього процесу – визначати пріоритети регіонального розвитку. Інститути, що впроваджують регіональну політику, та комплекс прийнятих ними рішень мають сприяти посиленню зв'язків між регіонами. Той регіон, який має ефективні інститути регіонального розвитку та підтримки реалізації проектів, може брати на себе як вищу відповідальність, так і додаткові повноваження.

Реалізація пріоритету відбудуватиметься за рахунок інтенсивного і випереджаючого розвитку певного виду діяльності (галузі), стабільний розвиток якої має створити стимулюючий ефект для розвитку інших супутніх галузей та всього господарського комплексу. На інтенсифікацію діяльності цієї галузі буде спрямовуватися переважаюча частина ресурсів – інвестиційних, фінансових, технологічних.

Реалізація пріоритетів має привести до наступних наслідків: зростання показників соціально-економічного розвитку, підвищення якості життя населення, посилення інноваційної спрямованості розвитку галузей.

Пріоритети розвитку регіонів визначають загалом для наступного:

- забезпечення конкурентоспроможності кожного регіону у внутрішньодержавному поділі праці на основі ефективного і повного розкриття потенціалу розвитку;
- поглиблення інтегрованості регіонів у загальну державну економічну систему на основі розвитку коопераційних зв'язків між регіонами та міжрегіонального співробітництва.

Інтегруючим пріоритетом для всіх регіонів можуть бути питання досягнення балансу між конкуренцією регіонів та співпрацею між ними. Конкуренція регіонів за ресурси, за ринки збуту товарів, за фінансові кошти з державного бюджету сприятиме у загальному підсумку покращанню показників соціально-економічного розвитку регіонів.

На нашу думку, пріоритет регіонального розвитку може мати такі сутнісні характеристики:

- інноваційний характер – які принципово нові технології та розробки будуть упроваджені у результатів реалізації пріоритету; наскільки використовуватимуться нові організаційні механізми стимулювання регіонального розвитку (зокрема, кластери);
- ресурсна ефективність (у першу чергу – енергоефективність) – наскільки реалізація пріоритету дозволить зменшити споживання певного виду ресурсу;
- вирішення проблем розселення і працевлаштування – скільки може бути створено робочих місць і яким буде коефіцієнт їх навантаження;
- екологічна дружність – наскільки реалізований пріоритет буде погіршувати екологічну ситуацію і як / чи можна цього уникнути;
- покращення стану розвитку інфраструктури – скільки транспортних комунікацій буде побудовано / удосконалено в результаті реалізації пріоритету;
- соціальний ефект – наскільки покращиться рівень життя населення;
- сутність пріоритету – пріоритет є простим віддзеркаленням загальнонаціонального пріоритету чи його подальшим розвитком і удосконаленням;
- масштаб охоплення пріоритету – пріоритет є наскрізним для ієрархії рівнів управління (держава – регіон – територія) чи локальним (для певного регіону або для групи регіонів, для окремої території);
- термін дії реалізованого пріоритету і наслідки – довгостроковий вибуховий ефект, середньострокова інерційність, короткотермінове задоволення внутрішніх потреб регіону.

Висновки. Уніфікація підходу до визначення пріоритетів у регіональних стратегіях передбачає такі послідовні дії: формулювання проблем

регіонального розвитку, присвоєння їм рангу чи місця по значущості, здійснення переходу від опису проблем до визначення пріоритетності їх вирішення при паралельному розподілі пріоритетів за значенням. За допомогою цього досягається структурування пріоритетів та баланс між їх проблемністю та значущістю.

При визначенні пріоритету регіонального розвитку варто дотримуватись втілення «стратегічності» у сформульованому пріоритеті. Пріоритет, визначений у регіональній стратегії, має віддзеркалювати основні проблеми регіонального розвитку, а його формулювання повинно сприяти досягненню цілей довгострокового розвитку регіону, надавати дієвих стимулів для подальшого розвитку певної сфери діяльності чи галузі на регіональному рівні. Важливим є також формулювання єдиного підходу до текстового формулювання пріоритетів.

Із метою забезпечення відповідності пріоритетів ДСРР та регіональних пріоритетів доцільно здійснити оцінку пріоритету на предмет його співставлення з пріоритетами розвитку сусідніх регіонів та їх інтегрованості до загальної системи пріоритетів, що представлені у чинній ДСРР. І далі – здійснити коригування пріоритетів відповідно до цих співставлень. Удосконалення пріоритетів у регіональних стратегіях має відбуватись з урахуванням наступного: сприяння ініціативності місцевої влади у визначенні пріоритетів регіонального розвитку з одночасним врахуванням пріоритетів регіонального розвитку, унормованих у нормативно-правових документах щодо реалізації державної регіональної політики в Україні.

Регіональні пріоритети повинні мати зв'язок із пріоритетами інших регіонів, тому доцільно включати до регіональних стратегій розділи, присвячені питанням як міжрегіонального, так і транскордонного співробітництва. Також варто розробляти інтегровані пріоритети розвитку для декількох регіонів з використанням механізмів стимулювання міжрегіонального та транскордонного співробітництва, і конкретизувати напрямки розвитку співробітництва із вказуванням можливих проєктів спільної діяльності. Розробка пріоритетів має відбуватися на основі чіткого уявлення про місце даного регіону і регіональної економіки у загальнодержавному поділі праці.

Подальші дослідження мають стосуватися питань практичного упровадження розроблених рекомендацій при оновленні стратегій регіонального розвитку.

Список використаних джерел

1. Ісаченко Д. А. Практика стратегічного планування розвитку регіонів / Д. А. Ісаченко // Регіональна економіка. – 2009. – №4. – С. 24-32.

2. Шевченко О. В. Стратегічне планування регіонального розвитку: відповідність критеріям інноваційності / О. В. Шевченко // Вісник Донецького національного університету. [Серія В. Економіка і право]. – 2011. – Спецвипуск. Т. 2. – С. 362-366; Шевченко О. Щодо першочергових заходів підвищення ефективності стратегічного планування розвитку регіонів України. Аналітична записка [Електронний ресурс] / О. Шевченко, В. Жук, М. Кушнір ; Національний інститут стратегічних досліджень, 2011 – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/382/>
3. Швецов А. Систематизация инструментов перспективного планирования территориального развития: настоятельная необходимость и конкретные предложения (окончание) / А. Швецов // Вопросы экономики. – 2009. – № 5. – С. 12-47.
4. Sumpor M. Are there any improvements in governance after a decade of regional strategic planning in Croatia? [Електронний ресурс] /M. Sumpor, I. Dokic // Challenges of Europe. In Quest for New Competitiveness : Conference proceedings of the Tenth International Conference. – Split, Croatia, 2013. – 8-10 May. – Режим доступу: <http://www.efst.hr/eitconf/proceedings/TenthInternationalConferenceChallengesOfEurope-ConferenceProceedings-bookmarked.pdf>, стор. 253-271.
5. Жихаревич Б. С. Подход к изучению эффективности стратегического планирования на муниципальном уровне / Б. Жихаревич // Регион: экономика и социология. – 2012. – №4. – С. 235-256.
6. Маршалова А. С. Методологические проблемы формирования новой системы регионального управления / А. С. Маршалова, А. С. Новоселов // Регион: экономика и социология. – 2012. – С. 40-58.
7. Шевченко О. В. Щодо удосконалення регіональних пріоритетів розвитку у процесі модернізації середньострокових стратегій економічного і соціального розвитку регіонів України. Аналітична записка [Електронний ресурс] / О. В. Шевченко. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1344>
8. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року [Електронний ресурс] / Постанова Кабінету Міністрів України № 1001 від 21 липня 2006 р. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/1001-2006-p
9. Цілі державної регіональної політики до 2020 року / Матеріали до засідання Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку 26 липня 2013 р.
10. Про затвердження Стратегії економічного та соціального розвитку Луганської області на період до 2015 року [Електронний ресурс] / Рішення Луганської обласної ради № 24/10 від 25 вересня 2008 р. – Режим доступу : www.oblrada.lg.ua/.../rishennya-№-2410-vid-25092008-rpro-zatverdzhennya-strategii-ekonomichnogo
11. Про затвердження Стратегії соціально-економічного розвитку Сумської області на період до 2015 року [Електронний ресурс] / Додаток до Рішення

- Сумської обласної ради від 16 вересня 2004 р.; Про затвердження Стратегії розвитку Сумської області на період до 2015 року «Нова Сумщина – 2015» [Електронний ресурс] / Рішення Сумської обласної ради від 29 грудня 2010 р. – Режим доступу : www.meria.sumy.ua/index.php?newsid=38489
12. Про Стратегію економічного і соціального розвитку Волинської області на 2004-2015 роки [Електронний ресурс] / Рішення Волинської обласної ради №16/3 від 10 грудня 2004 р.; Про внесення доповнень до Стратегії економічного і соціального розвитку області на 2004-2015 роки (Розділу XVII) [Електронний ресурс] / Рішення Волинської обласної ради №10/12 від 06 березня 2012 р. – Режим доступу : volynrada.gov.ua/node/29409
 13. Стратегія економічного та соціального розвитку Кіровоградської області на період до 2015 року [Електронний ресурс] / Рішення Кіровоградської обласної ради № 95 від 24 листопада 2006 р. [Електронний ресурс]; Про Стратегію економічного і соціального розвитку Кіровоградської області на 2013-2020 роки [Електронний ресурс]/ Рішення Кіровоградської обласної ради № 411 від 21 грудня 2012 р. – Режим доступу : www.kr-rada.gov.ua/.../strateg-2020-20130103140315.pdf
 14. Про затвердження Державної програми соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим на період до 2017 року [Електронний ресурс] / Постанова Кабінету Міністрів України №1067 від 30 серпня 2007 р.; Про затвердження Стратегії економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим на 2011-2020 роки [Електронний ресурс]/ Постанова Верховної Ради Автономної Республіки Крим № 121-6/10 від 22 грудня 2010 р. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/1067-2007-п

Shevchenko O. V. Priorities of regional development as an instrument of strategic administration of regional economy.

The main problems dealing with formulating of regional priorities during working-out of regional development strategies are highlighted in the article. Necessity to use unified criterion to formulation of priority of regional development are grounded. Propositions how to define the priorities of regional development are formulated.

Key words: regional development strategy, priority of regional development.

Шевченко О. В. Приоритеты развития регионов как инструмент стратегического управления региональной экономикой.

Определены главные проблемы, возникающие при формулировании приоритетов развития в процессе разработки стратегий регионального развития. Обоснована необходимость унификации формулирования приоритетов регионального развития. Сформулированы предложения к определению приоритетов регионального развития.

Ключевые слова: стратегия регионального развития, приоритет регионального развития.